

ПАЛАЦ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА
БРОВАРСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ БРОВАРСЬКОГО РАЙОНУ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Методична розробка
«Поради педагогам щодо роботи з дітьми з
особливими освітніми потребами у гуртках
закладу позашкільної освіти»

Автор: *Валентина Сахно,*
керівник гуртка «Театр казок»
Палацу творчості дітей та
юнацтва Броварської міської
ради Броварського району
Київської області

Бровари

2021

Питання інклюзивної освіти є одним із нагальних питань в галузі освіти. Гуманізація нашого суспільства, виховання європейських цінностей привели до розуміння суспільства в необхідності включення особливих дітей в процес загальної та позашкільної освіти. Заклади позашкільної освіти сьогодні виконують важливу роль у вирішенні проблеми освіти та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами, реалізують відповідний напрям соціально-педагогічної діяльності. Таким чином, зростає роль гурткової роботи як одного з головних засобів виховного і розвивального впливу на дитину.

Позашкільна освіта сприяє вільному розвитку особистості, вчить дитину найголовнішому – життю. В інклюзивних групах діти з особливими освітніми потребами включені в освітній процес. Вони осягають основи незалежного життя, засвоюють нові форми поведінки, спілкування, взаємодії, навчаються виявляти активність, ініціативу, свідомо робити вибір, досягати згоди у розв'язанні проблем, приймати самостійні рішення.

Головною метою освітнього та виховного процесу в інклюзивних групах гуртка «Театру казок» – зберегти життя і здоров'я вихованців, розкрити здібності кожної дитини, дати змогу інтегруватись у суспільство, цікаво та змістовно проводити дозвілля.

Для успішної взаємодії керівників гуртків, дітей з ООП, батьків ***педагогам*** варто врахувати наступні ***рекомендації***:

- підготувати дітей у гуртку до того, що поряд із ними навчатимуться вихованці з особливими освітніми потребами;
- створити у дитячому колективі демократичне середовище, постійно налагоджувати між дітьми дружні стосунки, щоб діти з ООП почували себе членами колективу;
- привчати здорових дітей допомагати (в разі потреби) опікувати однолітків;
- не допускати зневажливого ставлення до дітей з особливими освітніми потребами;
- ознайомитися з діагнозом, мати уявлення про основні види порушень

психофізичного розвитку дитини;

- ознайомитися з сучасними педагогічними підходами і методиками, які застосовуються під час навчання дітей з відповідними нозологіями;
- адаптувати навчальну програму гуртка для роботи з дітьми з ООП (за потреби);
- на кожну дитину з ООП необхідно скласти індивідуальну програму розвитку (відповідно до вимог МОНУ);
- ознайомити з правилами внутрішнього розпорядку для учасників освітнього процесу ЗПО, здійснити екскурсію по закладу;
- здійснювати індивідуальний підхід під час навчання, консультування (діагностика, корегування, розвиток);
- залучати та заохочувати дітей до суспільного життя гуртка та ЗПО (участь у концертах, виставах, майстер-класах).

Під час спілкування *керівнику гуртка* слід враховувати наступні психологічні моменти:

- спілкування з вихованцем повинне бути доброзичливе;
- атмосфера спілкування повинна бути спокійною, повільною, виразною і чіткою;
- педагог повинен бути готовим до будь-яких особистісних, психічних чи соматичних проявів;
- ні в якому разі керівник гуртка не повинен показувати роздратування;
- не наголошувати та не нагадувати вихованцю на певних особистісних проявах;
- створювати вихованцю ситуації успіху, самосхвалення;
- показувати власний приклад позитивних емоцій.

Умови створення *ситуації успіху* на гуртковому занятті:

- атмосфера доброзичливості впродовж усього заняття;
- «авансування» дітей перед тим, як вони розпочнуть виконувати завдання;
- висока мотивація пропонованих завдань;

- реальна допомога в просуванні до успіху, чітка інструкція діяльності;
- педагогічна підтримка та супровід у процесі виконання роботи;
- застосування системи заохочень: використання нетрадиційних форм роботи (наприклад, можливість вибору домашнього завдання), підвищення самооцінки вихованців (завдання «Я – зірка»).

Основні принципи організації *корекційно-розвивальної* роботи у гуртку:

- динамічність сприйняття навчального матеріалу (використання завдань за ступенем наростаючої складності);
- принцип продуктивної обробки інформації (необхідно включати завдання, що припускають самостійну обробку інформації з використанням дозованої поетапної допомоги педагога, спочатку керівник гуртка навчає працювати з інформацією за зразком, алгоритмом, а гуртківець здійснює перенесення показаного способу обробки інформації на своє індивідуальне завдання);
- принцип розвитку і корекції (творчі завдання пропонуються з урахуванням особливостей дитини);
- принцип мотивації до навчання (кожне завдання має бути чітким, тобто гуртківець повинен точно знати, що потрібно зробити для отримання результату).

Організація освітнього процесу з урахуванням *психофізіологічних особливостей* вихованців:

- зміна видів діяльності залежно від ступеня стомлюваності дитини;
- реалізація рухової потреби дитини (виконання доручень педагога, що передбачають рухову активність);
- зниження вимог до акуратності на перших етапах навчання;
- виконання вправ на релаксацію й зняття м'язового напруження;
- чіткість та небагатослівність інструкцій педагога;
- уникнення категоричних заборон.

Навчання *конструктивних форм* взаємодії з педагогом та однолітками на занятті:

- відпрацювання навичок вираження гніву у прийнятній формі;
- навчання конструктивним способам вирішення конфліктів на занятті;
- навчання прийомів структурування навчального часу;
- відпрацювання навичок самоконтролю;
- навчання технік самовдосконалення;
- використовуйте якнайбільше наочних засобів навчання. Візуальний метод корисний для всіх дітей, він допомагає краще сконцентрувати увагу дітей і з труднощами, і без них.
- не ставтеся до дитини як до іншої й незвичайної. Створіть атмосферу «рівного серед рівних».
- більше заохочуйте дитину. Негативні оцінки створюють атмосферу невдач.
- заохочуйте роботу у групах, що змінюють учасників виконання завдання і взаємодію між дітьми. Взаємодопомога й відчуття спільності в колективі створить більш спокійну та сприятливу атмосферу серед дітей;
- співпрацювати з іншими педагогами (адміністрація закладу, практичний психолог, культорганізатори).

В інклюзивному освітньому середовищі батьки дітей з особливими освітніми потребами відіграють важливу роль. Виходячи зі специфіки сімей, де є діти з ООП, слід зазначити, чим більш залученні батьки в інклюзію, тим більша ймовірність досягнення бажаних результатів у дітей. Таким чином, співпраця з батьками є ключовим елементом в створенні середовища, де діти почуватимуться щасливими та захищеними, відчуватимуть підтримку родини та зможуть максимально розвивати свій потенціал. Тому керівнику гуртка ЗПО важливо врахувати наступні **рекомендації**:

- *чітко й послідовно наголошуйте на цінності дитини.* Те, як фахівці говорять про дітей під час формального і неформального спілкування на початку освітнього процесу, суттєво впливає на розвиток стосунків з сім'ями дітей. Батьки цінують здатність педагогів бачити різні аспекти

- особистості дитини, вміння звертати увагу на індивідуальний прогрес дитини, а не ставити інших дітей як взірець для наслідування;
- *ставте себе на місце батьків.* Батьки цінують зусилля фахівців, які намагаються зрозуміти, що означає мати дитину з особливими освітніми потребами. Фахівці, які намагаються зрозуміти стан батьків, меншою мірою схильні привласнювати право виносити вердикти, можуть нашкодити взаєминам між сім'єю та закладом позашкільної освіти;
 - *поглиблюйте своє розуміння культурної різноманітності.* Якщо фахівці глибше розумітимуть наявну різноманітність культур, вони зможуть краще навчати дітей та ефективніше співпрацювати із сім'ями;
 - *умійте бачити індивідуальність, боріться зі стереотипами.* Деякі батьки вважають, що є фахівці, які судять про них і роботу з дітьми лише за фактом наявності у їхньої дитини відхилень у розвитку. Часто фахівці схильні до поспішних узагальнень. Працівникам ЗПО необхідно давати змогу вивчати причини виникнення стереотипів;
 - *наполегливо працюйте над створенням партнерств.* Розглядаючи методи спілкування батьки звертають увагу на необхідність гнучкіше підходити до планування часу зустрічей, допомагайте родинам спілкуватися між собою, щоб вони могли розподіляти обов'язки, пов'язані з наглядом за дітьми;
 - *виявляйте зацікавленість до мети, визначеної батьками для дитини.* Першим кроком на шляху до діалогу є необхідність встановити особисті контакти з батьками. Деякі педагоги володіють прекрасними вміннями скорочувати психологічну відстань. Вони можуть створити атмосферу, в якій батьки не почувуються ніяково. Педагоги досягають цього за допомогою використання відповідного стилю спілкування. Однак, іноді у відносинах спостерігаються прояви, які батьки називають «синдромом експерта»;
 - *домовтеся з батьками, в який спосіб вони хочуть обмінюватися з вами інформацією.* Для успішної співпраці потрібна безперервна й ефективна

взаємодія сім'ї та ЗПО;

- *використовуйте мову, якою батьки спілкуються в повсякденному житті.* Батьки часто почуваються вилученими з процесу планування, якщо фахівці використовують спеціальні терміни під час обговорення результатів тестування, розкладу і визначення необхідних послуг;
- *ведіть пошук ефективних форм планування і вирішення проблем.* На відміну від офіційних щорічних зборів, бажано влаштовувати регулярні зустрічі, спільні заняття та участь у творчих заходах гуртка, закладу. Порівняно з офіційними зборами, батьки почуваються набагато комфортніше, обговорюючи проблеми в обстановці, де всі цінують успіхи, дружбу, цікаві історії.

Література та використані джерела

1. Александровська Г. Л. Розвиток творчих здібностей учнів у позашкільних закладах / Г. Л. Александровська // Освіта впродовж життя: Таврійський вісник освіти. - 2014. - № 3 (47)
2. Андрейчин С. Система впровадження арт-методів у роботу практичного психолога / С.Р. Андрейчин // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 5. – С. 13–19.
3. Єфімова С.М. Налагодження партнерських стосунків з родинами / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально – методичний посібник/ Кол.: авторів: Колупаєва А.А., Найда Ю.М., Софій Н.З. та ін. За заг.ред. Даниленко Л.І., - К.: 2007.- 128с
4. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/stru>
5. Інклюзивний підхід як основа освіти для всіх дітей./ За матеріалами Всеукраїнського фонду «Крок за кроком». Завуч – № 2 – 2008.
6. Колупаєва А. А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: Наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук., – видання доповнене та перероблене, – К. : Видавнича група «АТОПОЛ», – 2011. – 273 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
7. Сухіна І.В. Гіперактивна диїна /І.В. Сухіна. – Харків: Вид.-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. – 40 с. – (Інклюзивне навчання за нозологіями).
8. <https://conf.zippo.net.ua/?p=117>